

Oblik pisma zadržao je svoje odlike, a da nije narušio sklad forme i sadržaja. Upravo o oblicima kakvo je, na primjer, pismo valjalo bi da više razmišljamo, jer takve tradicionalne forme nose mnogo toga što se prihvaća automatski, bez razmišljanja. Ako smo uveli novinu u interpunkciju (pogotovu što se tiče zarez), ne bismo li mogli unijeti više logike i u epistolarni oblik?

O S V R T I

RIKARD SIMEON:
ENCIKLOPEDIJSKI RJEČNIK
LINGVISTIČKIH NAZIVA

Zagreb, 1969, izd. Matica hrvatska

U Zagrebu je prošle godine izašlo u izdanju Matice hrvatske značajno lingvističko djelo Rikarda Simeona, sveuč. profesora na zagrebačkom Filozofskom fakultetu: Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva. Djelo se sastoji od dviju omašnih knjiga: prva knjiga od slova A do O broji 1010 strana, a druga od slova P do Ž 926 strana velikog formata. U podnaslovu je naznačeno da je to rječnik lingvističkih naziva protumačen na osam jezika: »hrvatsko-srpski, latinski, ruski, njemački, engleski, francuski, talijanski, španjolski«. Pri izradbi djela surađivalo je s autorom 14 naših poznatih lingvista, specijalista za pojedine lingvističke grane. Kao što spominje autor u predgovoru, na tom je golemom djelu radio 10 godina.

Značajna je osobina toga rječnika da on nije samo zbornik lingvističkih termina nego i njihovih opisa i odredaba. Definicije i tumačenja preuzeta su iz lingvističke literature i iz lingvističke leksikografije. Autor se poslužio golemom međunarodnom stručnom literaturom, djelima svojih jugoslavenskih prethodnika i vlastitim istraživanjima, osobito u području hrvatske i srpske terminologije. U opširnom uvodu tumači on postanak i koncepciju djela, pri čemu su mu bili savjetodavci i prof. dr Stjepan Ivšić i prof. dr Petar Skok. Autor o tome doslo-

vno govori: »No ovaj je rječnik zamišljen kao rječnik sveukupne lingvističko-filologijske terminologije, i stoga su u nj ušli svi stari i novi, pravilni i nepravilni, naši i strani termini i nazivi, obrađeni kao posebne jedinice. Na taj način rječnik će uvelike olakšati rad i onima koji se bave našom starijom i dijalektnom lingvističkom terminologijom i njezinim postankom, a oni, koji budu radili oko stvaranja jedinstvene lingvističke terminologije, naći će u njemu potrebne podatke za najveći broj termina, domaćih, a također i stranih koji su, kao internacionalni, ušli u našu terminologiju.« U autorovu uvodu dobivamo podatke da su u rječniku obrađeni termini ovih struka: fonetike, fonologije, morfologije, sintakse, sintagmatike, historijske gramatike, poredbene slavenske i indoevropske gramatike, stilistike, leksikologije, leksikografije, semasiologije, ortografije, dijalektologije; akustike, audiometrije, anatomije i fiziologije, psihofiziologije, patologije i defektologije govora i govornih organa; poetike, metrike (prosodije), retorike; opisi oko 2500 jezika svijeta i oko 800 različitih vrsta pisma, kao i prikazi lingvističkih škola i pravaca te njihova terminologija; također i glavni nazivi iz tekstologije i kritike teksta, opće filozofije, logike, psihologije, estetike, paleografije, diplomatike i bibliografije, strojnog prevođenja te neki nazivi starih jezičnih spomenika i dr. Sva ta građa obilježena je u rječniku jasno izraženim lingvističkim pristupom, lingvističkim načinom promatranja i obradbe i svagdje prisutnim lingvističkim interesom.

Takvo djelo nedostajalo je u našoj stru-

čnoj literaturi. Drugi narodi imaju takvih djela, ali u mnogo sažetijoj obradbi, bez ovakvog enciklopedijskog zahvata, pa se stoga s pravom može reći da je to jedinstveno djelo svoje vrste u cjelokupnoj svjetskoj literaturi. Autor i njegovi suradnici ponajbolji su stručnjaci koje danas možemo okupiti, a ozbiljnost i ljubav s kakvom su pristupili poslu kod nas već dugo nije zapažena. Po načinu obradbe djelo se odlikuje pouzdanošću, iscrpnošću i preciznošću informacija. Namijenjeno je najširem krugu lingvista i filologa i srodnih znanstvenih radnika, te svima onima koji se u ma kojem opsegu bave pitanjima jezika i jezične nastave. Ne može se reći u čemu je njegova vrijednost veća: da li u obradbi domaćeg materijala, prvi put skupljena u takvom opsegu, ili u prikazu svjetskih, osobito modernih lingvističkih škola i pravaca, o kojima na našem jeziku postoji vrlo skromna literatura. Autor je nastojao biti objektivn, i to mu je svakako pošlo za rukom, tako da je čitalac zaista informiran o svim značajnijim lingvističkim školama bez pristranosti, a to je velika prednost djela.

Isto tako autor je široko objektivn i u opisima svih jezičnih ostvarenja u prošlosti i sadašnjosti, i prema velikim i prema malim narodima i jezicima, pa to razvija u čitaoca poštovanje svakog napora na svakoj strani. O tom i sam autor govori jasno i instruktivno ovim riječima: »Pored ostalih, ovaj rječnik ima još i posebnu zadaću: da svojim opisima svih važnijih jezika, prispodabljanjem i uspoređivanjem njihovih obilježja i različnih jezičnih pojava i činjenica, pridonese sazrijevanju spoznaje o tom da svaki narod i svaka etnička skupina treba da se potpuno slobodno i nesputano služi svojim jezikom ili dijalektom, jer jezici nisu umjetne tvorevine, već su oni bitan sastavni dio života svakog naroda u čitavu toku njegova razvitka i postojanja.« To je važno oslobađanje od predrasuda koje ponegdje i danas postoje.

Rječniku lingvističkih naziva podižu vrijednost i indeksi osnovnih nesloženih naziva na kraju knjige na latinskom, ruskom, nje-

mačkom, engleskom, francuskom, talijanskom i španjolskom jeziku. Nazivi tih jezika protumačeni su hrvatskim nazivom, pa daju brzu i pouzdanu informaciju ne samo domaćem nego i stranom čitatelju knjige.

Nije moguće u našem časopisu ulaziti u potanju analizu toga golemog i značajnog djela. Sasvim je jasno da se ponegdje na 2000 strana teksta mogu naći i kakvi manji propusti, ali oni su sasvim sporadični i ne umanjuju značenje toga velikog lingvističkog pothvata, jedinstvenog u nas i vrlo vrijednog u međunarodnim razmjerima. To je svakako najveći domet koji se kod nas danas u tome mogao postići. Stoga autoru pripada veliko priznanje svih naših lingvista.

Ljudevit Jonke

BJE - BI - BJEŠE

U novije vrijeme češće se susreće oblik *bje* u književnim djelima. Rječnik Jugoslavenske akademije za nj kaže da je 2. i 3. lice trećeg imperfekta od gl. *biti* i da »sada nije u običaju«. U povijesti hrvatskog jezika rijetko dolazi, i to samo u spomenicima »u kojima preteže crkveni jezik«. Od starijih hrvatskih pisaca, prema tom Rječniku, upotrijebio ga je samo Jeronim Kavanjin.¹

U staroslavenskom jeziku gl. *biti* (*byti*), uz ostale oblike, imao je u aoristu i imperfektu istovjetne oblike: *běhъ*, *bě*, *bě...*² Prema tome, oblik *bje* može biti ne samo 2. i 3. lice imperfekta nego i 2. i 3. lice aorista. To nam potvrđuju i pisci koji su se njime poslužili u svojim djelima. P. Preradović u prijevodu pjesme talijanskog pjesnika A. Manzoniya *Il cinque maggio* - *Peti svibnja* upotrijebio da je kao aorist: *Ei fu* - *On bje*³ S. S. Kranjčević u pjesmi *Lucida*

¹ AR (= Rječnik Jugoslavenske akademije), I, str. 361.

² Brabec-Hraste-Živković, *Gramatika hrvatskoga ili srpskog jezika*, Zagreb, 1954, str. 290 i 291.

³ P. Preradović, *Izabrane pjesme*, Zagreb, 1890, str. 319.